

FAMILY AND SCHOOL COOPERATION

Salija Bangoji

University "Goce Delcev" Faculty of Education - Stip, North Macedonia
salija_72@hotmail.com

Abstract: Based on everyday events in schools between students, teachers and parents, we decided to deal in this paper with the cooperation between family and school. We stated what are the forms of cooperation, what are the needs and importance, as well as the importance of cooperation between the family and the school. We also touched on how to improve the situation and improve the traditionally bad cooperation between parents and teachers. There are advantages and disadvantages in every business, so we also touched on the advantages and disadvantages of all three subjects of the educational process. Here we believe that without prejudice, cooperation must be raised to a higher level, without shifting responsibility to each other and finding the culprits in someone else, but to use all available resources to achieve better results in the upbringing and education of children. We will all be responsible for failure and we should strive to prevent that from happening, but all success will be credited to all those who consider cooperation very important and apply it every day, regardless of whether he is a teacher, parent or student.

Keywords: Cooperation, teacher, parent, student, upbringing and education

SARADNJA PORODICE I ŠKOLE

Salija Bangoji

Univerzitet „Goce Delčev“ Fakultet obrazovnih nauka – Štip, Sjeverna Makedonija
salija_72@hotmail.com

Abstrakt: Na osnovu svakodnevnih dešavanja u školama između učenika, nastavnika i roditelja, odlučili smo da se u ovom radu bavimo o tome kakva je saradnja porodice i škole. Naveli smo koji su oblici saradnje, koje su potrebe i važnosti, kao i značaj saradnje porodice i škole. Takođe, smo se dotakli i toga kako da se unapredi saradnja i poboljša tradicionalno loša saradnja roditelja i nastavnika. U svakom poslu ima prednosti i nedostataka, pa smo se dotakli i toga koje su prednosti i nedostaci sva tri subjekta vaspitno – obrazovnog procesa. Ovde smatramo da se bez predrasuda saradnja mora podići na viši nivo, bez da prebacujemo odgovornost jedni na druge i nalazimo krivce u nekom drugom, već da koristimo sve raspoložive resurse u postizanju boljih rezultata u vaspitanju i obrazovanju dece. Svi ćemo biti odgovorni za neuspeh i trebamo težiti da do toga ne dođe, ali će za svaki uspeh zaslug biti svih onih koji saradnju smatraju veoma bitnom i svakodnevno je primenjuju, bez obzira da li je nastavnik, roditelj ili učenik.

Ključne reči: Saradnja, nastavnik, roditelj, učenik, vaspitanje i obrazovanje

1. UVOD

Mnogo je literature napisano u vezi saradnje porodice i škole, sve je u suštini slično, gde se govori o tome da roditelji trebaju da uzmu što više učešća u radu škole, da često razgovaraju u postavljanju ciljeva, uočavanju problema i da zajedno pristupe njihovom rešavanju. U ovo vreme život svih nas ima puno iskušenja, zbog brzog razvoja nauke, tehnologije u svim sverama društva. Zadatak porodice je da svoj doprinos da u razvoju deteta i smatra se od veoma bitnim faktorom, a možda i najbitniji u odgoju dece. Društvo ima svoje zahteve. Porodica je ta koja bi trebala da prati te zahteve i olakša normalan razvoj i napredovanje deteta u svakom pogledu. Ako je saradnja porodice i vaspitno – obrazovne institucije veća u toliko će biti i pozitivnog efekta u vaspitanju i obrazovanju svakog deteta. Svaka porodica ima svoj način života i razlikuje se od druge, ali što se tiče vaspitno – obrazovnog procesa tu bez dileme se slažu, jer žele bolje obrazovanje i vaspitanje za svoje dete a isto to očekuju i od same vaspitno – obrazovne ustanove.

2. SARADNJA PORODICE I ŠKOLE

Pod saradnjom između roditelja i učitelja mislimo na proces uzajamnog interesovanja, učenja, dogovaranja, a sve u cilju podele odgovornosti razvoja deteta u porodici i školi. Razvoj deteta u sredini u kojoj se oseća prihvaćeno, sigurno i zadovoljno omogućuje u velikoj meri kontinuirana saradnja porodice i učitelja u vaspitanju i obrazovanju, kako bi poticajno delovali na razvoj njegovih potencijala i koja će paziti o njegovim specifičnostima.

Bitna je činjenica da se roditelji redovno pozivaju na razgovor oko svih pitanja a ne kao posledica neke loše situacije u kojoj se našlo dete, zbog lošeg uspeha ili zbog nediscipline. „ Svaki dolazak roditelja u školu po posebnom pozivu praćen je izvesnom strepnjom od onoga što će čuti, kao po pravilu očekujući pojedinosti o detetu kojima se neće moći ponositi“ (Prodanović L.J., 2013: 153)

Aktivnija uloga u vaspitno – obrazovnim institucijama stvara nove oblike saradnje između deteta, učitelja i samog roditelja. Koliko je važno međusobno poštovanje, kao i međusobno razumevanje između roditelja i učitelja u prvi plan se ističe važnost uspostavljanja partnerskih odnosa sve u cilju uspešne saradnje. „ Partnerstvo između roditelja i učitelja uključuje uzajamno poštovanje, deljenje informacija, zajedničko odlučivanje i priznavanje individualiteta obitelji“ (Maleš D., 2003 :293). Sve ovo neće imati uspeha ako se roditeljima uskrati pravo na učestvovanje, odlučivanje u realizaciji i vrednovanja programa.

Tradicionalna škola kao koncept nije porodicu, tj. roditelje smatralo partnerom već bila su kao dva odvojena sveta, iako su kao zadatak imali da pomognu detetu u vaspitanju i obrazovanju, što u današnje vreme je takav odnos neprihvativ. Iako smo svesni činjenice da polaskom u školu dete se nalazi između dva očekivanja, roditelja i učitelja. Znamo da su očekivanja različita, od deteta se očekuje da zadovolji obe strane, pa se uvek nađe podeljeno između dve sredine u kojima nema kontinuitet delovanja.

3. OBLICI SARADNJE PORODICE I ŠKOLE

Ako postoji kontinuirana, dobra i kvalitetna saradnja svi učesnici u vaspitanju i obrazovanju će imati koristi. Učenicima dobra saradnja omogućuje da vide koliko njihov učitelj ceni njihovog roditelja, što predstavlja bitnu stvar za osećaj sopstvene vrednosti. U tom slučaju i roditelji postaju sigurniji u obavljanju svojih roditeljskih dužnosti i u svakom trenutku od učitelja mogu dobiti uputstva kako najbolje mogu pomoći svom detetu. Saradnjom se dolazi i do kvalitetnijeg rada u školi, ali i u društvu u celini.

U svojoj knjizi Azra Rađenović i Marina Smiljanić navode da škola i porodica imaju već uobičajene oblike saradnje, a to su:

- roditeljski sastanci;
- pedagoške radionice s grupama roditelja;
- predavanja za roditelje;
- individualni razgovori s roditeljima

Jednakost u partnerskom odnosu i ako se odnose jedni prema drugima kao kolege koje dele obaveze, ciljeve i informacije vezane za vaspitanje deteta će imati bolji učinak. Da bi uspeh skoro bio zagarantovan, a saradnja dala najbolje moguće rezultate možemo se uveriti ako ukratko se upoznamo sa modelima saradnje i njihovim prednostima i nedostacima.

Kako navodi u svom radu Monika Dekanić, možemo klasifikovati individualne i grupne oblike rada. U individualne modele saradnje spada individualno informisanje, razgovor u školi, razgovor u roditeljskoj kući i pismeno informisanje. Kada govorimo o grupnom načinu saradnje i pružanju informacija istovremeno većem broju prisutnih roditelja ili pak celog odeljenja ili čitave škole.

Ovde se uočavaju mnogi nedostaci, zbog nemogućnosti učestvovanja svakog roditelja, jer u pojedinim situacijama neki od roditelja ostanu samo pasivni posmatrači i slušaoci. Pored ovih vidova saradnje u školama se sreću i drugi modeli saradnje roditelja i učitelja kao što su škole za roditelje, priredbe, posete drugim ustanovama, dani otvorenih vrata, kao i još mnogi drugi modeli kojima je zajednički cilj podsticati razvoj partnerstva za dobrobit učenika.

4. POTREBA ZA SARADNJU I VAŽNOST PARTNERSTVA PORODICE I ŠKOLE

Najvažniji činioci koji deluju na razvoj deteta i vaspitavaju ga, jesu porodica i škola. Zato moraju zajednički delovati, jer samo u tom slučaju će uspeh biti zagarantovan. Drugačiji odnos porodice i škole može negativno delovati na dete i njegov razvoj.

Razni oblici saradnje učitelja sa porodicom kao što su roditeljski sastanci, individualno informisanje, bilo usmeno ili pismeno, individualno savetovanje učitelja svrstava u red uspešnog učitelja u svom radu, koji se može pohvaliti svojim postignutim rezultatima. Saradnja nije potrebna samo deci i učitelju, već i samim roditeljima jer i oni mogu imati koristi od toga. „ Prvi korak koji treba preduzeti da bi porodice učestvovala i saradivale sa školama jeste podsticanje društvene i obrazovne atmosfere u kojoj roditelji i partneri osećaju da su dobrodošli, da su poštovani, da im se veruje, da ih slušaju, da su potrebni.“ (UNICEF, 2014 : 8)

U školi sa tradicionalnim pogledima na odnose porodice i škole, roditelji svesno ili ne, prepuštaju odgovornost za obrazovanje svoje dece učiteljima, dok škola od roditelja ne očekuje nikakvo uključivanje. Koliko je važno uključivanje porodice da pomogne svojoj deci pokazuju mnoge studije. Veoma bitan nalaz „ukazuje na obezbeđivanje različitih materijala za učenje u kući, kao i vođenje dece u biblioteke, muzeje, zoološki vrt, parkove, na izložbe, u knjižare, umetničke galerije, na koncerte, baletske predstave, sajmove kulture, sportske aktivnosti“

Maksić, S. i Mirkov, S, 2018:214). Planove i programe, kao i ciljeve vaspitno – obrazovnog procesa određuje sama škola koja u nekim slučajevima samo obaveštava roditelje. Što se tiče komunikacije ona se dešava samo ako je u školi nastao neki problem. Kako Jelica Radović u svom radu dolazi do zaključka i navodi da najveći broj roditelja ima pozitivna iskustva sa informisanjem o postignućima i ponašanju svoje dece.

5. ZNAČAJ SARADNJE PORODICE I ŠKOLE

Za kvalitet socijalizacije i razvoj detetove ličnosti podjednako su odgovorne porodica i škola koje predstavljaju dvije sredine u kojima dete odrasta. Vaspitno – obrazovni zadaci u porodici i školi svakog dana postaju komplikovaniji, jer se nastoji mnogo toga postići. Česte su stručne rasprave na ovu temu, kao i na temu problema kvaliteta nastave, lošeg odnosa učenika prema nastavi, lošeg uticaja društvene sredine, uticaj sva tri subjekta (roditelj, učitelj, dete) vaspitno – obrazovnog procesa na školski neuspeh, neadekvatna saradnja roditelja, škole i lokalne zajednice. Saradnja je neminovna za sve, bez obzira koju ulogu imaju u vaspitno – obrazovnom procesu. . „ Od uspešne saradnje porodice i škole, umnogome zavisi ostvarenje svega onoga što se od škole očekuje“ (Sait Kačapor i Nada Vilotijević, 2005, : 275) Sve probleme koje smo naveli dovode do toga da učenici postižu sve lošije uspehe, što može dovesti da deca počnu da se loše ponašaju, gde njihovo ponašanje može postati društveno neprihvatljivo, a ujedno će predstavljati smetnju njihovom pravilnom razvoju ličnosti.

Modele koje treba razvijati porodica i škola o međusobnoj saradnji, poštovanju i iskrenosti će biti od presudnog značaja i može pomoći svakom detetu, roditelju i nastavniku. Ovdje ćemo napomenuti i pojasniti pedagoške trouglove u kojima se odnosi među subjektima u najvećoj meri odnose na vaspitanje dece. Prvi trougao predstavljaju otac, majka i dete, gde se postavljaju osnovni temelji za vaspitanje deteta i povezuje se sa još jednim neimalo bitnim trouglom a to je: roditelj, učenik, nastavnik. U ovoj saradnji roditelj bi trebao upoznati život u školi a nastavnik život u porodici i zajednički kontinuirano i dosledno delovati kako bi se pravilno vaspitalo i skladno razvijalo dete, tj. učenik.

Odsustvo bilo koga u trouglu, bilo da se radi o prvom ili drugom trouglu može dovesti do štete u razvoju ličnosti deteta. Treći pedagoški trougao koji je isto tako važan je porodica, škola, društvena zajednica. ovim trouglom se značaj u vaspitanju dece povećava ali se istovremeno povećavaju porodične, obrazovne i društvene vrednosti. Ako znamo da dete u krugu svoje porodice razume i prihvata ulogu porodice u vaspitanju za zajedništvo, drugarstvo i humanost. Mahira Poljak ističe u svom radu da se ovaj proces nastavlja u školi gde se te vrednosti proširuju i učvršćuju. Koliko će biti kvalitetna saradnja toliko će biti kvalitetno uključivanje deteta u širu društvenu zajednicu i to kako će ono funkcionisati u toj zajednici.

6. RAZVIJANJE I JAČANJE ODNOSA PORODICE I ŠKOLE

Da bi svi odnosi u pedagoškim trouglovima bili na visokom nivou treba se pre svega razvijati odnosi između roditelja i škole. Stvarati partnerske odnose i kroz različite vidove aktivnosti podsticati i jačati saradnju. „Suradnja između škole i obitelji, odnosno nastavnika i roditelja, može biti tradicionalna i partnerska. Način na koji će se ona ostvarivati i odvijati ovisi o zakonskim propisima, školskom ozračju, individualnim osobinama učitelja i sociodemografskim i psihosocijalnim obilježjima roditelja” (Hercigonja, Z. 2020:3) Pored stvaranja poverenja trebaju se zalagati na stvaranju međusobnog poštovanja, dogovaranja, podsticaja, usaglašavanja vaspitno – obrazovnog delovanja. Uspeh deteta će biti veći ako se pravilno razvija njegova ličnost a tome će u najvećoj meri doprineti ako se u skladnom suživotu nađu roditelj i nastavnik.

Kako navodi Mahira Poljak, roditelj koji je spreman učiti o sebi i svom detetu i nastavnik koji će svojim delovanjem pokazati da ne prenosi samo znanje, nego i on sam uči, savetuje kako dete tako i roditelje. Atmosfera u kojoj se deca nalaze će im omogućiti da postanu sigurniji u svom radu, više će voleti školu, ali će sa većim uspehom savladavati postavljene zadatke. Na kraju možemo reći da su svi subjekti podjednako važni za odrastanje dece i da samo timskim radom možemo postići željeni kvalitet. “Kakav će biti pristup, cilj i način komunikacije razrednog starješine sa roditeljima u mnogome utiče na uspešnost realizacije zajedničkog cilja vaspitanja učenika“ (Bangoji, S., 2017 :19).

7. PREDNOSTI PARTNERSTVA ZA SVA TRI SUBJEKTA VASPITNO – OBRAZOVNOG PROCESA

Neretko je prisutno nepoverenje i prebacivanje krivice jedni na druge kako od strane roditelja tako i od strane nastavnika i dovodi do nesuglasica među subjektima, a sve se reflektuje na loš uspeh i loše vaspitanje deteta. Pošto je pozitivna komunikacija usmerena na partnerskim odnosima, dobijamo situaciju da su istovremeno zadovoljni i roditelji i nastavnici ali zasigurno i deca. „Zahtevi savremenog društva i realnost porodičnog funkcionisanja, kvalitet i intenzitet porodičnog uticaja pred školu postavljaju izuzetno visoka očekivanja u podsticanju i praćenju razvoja

dece i mladih“ (Radosavljević, B. 2016 :10) Možemo kazati i to da često se postavlja pitanje da li škola vidi koja je njena uloga i da li može odgovoriti na date zahteve.

Saradnja u mnogome doprinosi da nastavnik stekne uvid o tome u kakvim okolnostima raste dete, a istovremeno roditelj dobija informacije o ponašanju deteta u školi o tome koje su njegove želje, potrebe, navike, mogućnosti... “Škola i porodica imaju potencijal da utiču jedna na drugu kroz dete jer svaka predstavlja kontekst za njegovo funkcionisanje” (Maksić, S. i Mirkov, S, 2018:2).

Ako zajedno deluju roditelj i nastavnik dete dobija motivaciju i samopouzdanje a ujedno i bolje rezultate u učenju i uspehu u celini. „ Dakle, kontinuirana saradnja škole i roditelja omogućava kontinuirano praćenje rada i razvoja djeteta, pronalazak uzroka eventualnih poteškoća te pravovremeno i adekvatno reagiranje na iste, kao i ukazivanje na eventualne propuste i jednih i drugih“ (Poljak, M. 2014 :3). Škola može bolje da upozna svoje učenike, njihove sposobnosti, osobine, radne navike, ako bolje saraduje sa roditeljima.” Ako nastavnici posmatraju učenike kao decu, verovatno će sagledati i porodicu kao partnera koji zajedno sa školom učestvuje u dečijem razvoju i obrazovanju. U takvom partnerstvu porodica i škola, prepoznaju zajedničke interese i odgovornosti prema deci, i zajedno rade kako bi stvorili bolje programe i prilike za razvoj i postignuća učenika” (Matejević, M. i Jovanović, M. 2017: 10). Sve što će učiniti na polju saradnje roditelj i nastavnik u toj meri će pomoći detetu da napreduje i sebe svrsta u osobu koja će služiti kao model u porodici, školi i društvu. Zato, bez oklevanja i bez odlaganja budimo na raspolaganju detetu u svakom pogledu, kako roditelj, tako i nastavnik.

8. PREPREKE RAZVIJANJA PARTNERSKIH ODNOSA ZA KVALITETNIJU SARADNJU

Svedoci smo da stavovi roditelja ali i škole često dovode do slabije komunikacije a samim tim i slabe saradnje između roditelja i škole. Možemo izneti veliki broj prepreka koje koče razvijanje partnerskih odnosa i bolju saradnju. U ovom radu ćemo navesti neke koje su može se reći najčešće a one su: podcenivanje ili precenivanje deteta od strane roditelja ali i od nastavnika, posmatrajući detetove sposobnosti i mogućnosti, nepoštovanje nastavničke profesije i samog nastavnika od strane roditelja, neprihvatanje uloge roditelja u vaspitavanju deteta od strane nastavnika, zastoje u komunikaciji između roditelja i nastavnika, roditelja i dete i nastavnika i učenika.

Bolji rezultati će biti postignuti isključivo tada ako i roditelji i nastavnici ulože zajedničke napore da se poboljša kvalitet u školi, poboljša vaspitanje i obrazovanje deteta i realizuju ciljevi koji su postavljeni a istovremeno otvori mogućnost da uče i utiču jedni na druge.

Kineska mudrost nam govori o tome kolika je važnost onih koji podučavaju i koji se trude da prenesu svoje znanje drugim generacijama: „ Ako želiš da učiniš dobro koje će trajati godinu dana, posadi žito. Ako hoćeš da ono traje desetina godina, posadi voće, a ako hoćeš da traje večno, vaspitavaj i obrazuj ljude“.

Ovo se istovremeno odnosi i na roditelje i na nastavnike kako bi shvatili značaj vaspitanja i obrazovanja, pa da se maksimalno potrude da bolje saraduju i međusobno pomažu u stvaranju zdrave, vaspitane i obrazovane ličnosti od koje će svi imati koristi. Ta korist će se ogledati u tome što će društvo postajati uspešnije, vaspitanije i obrazovnije.

9. ZAKLJUČAK

Sadržaj koji smo naveli u ovom radu nas dovodi do zaključka da bez dobre saradnje, koja će biti planski usmerena sa postavljenim realnim ciljevima između roditelja i vaspitno – obrazovne ustanove, ne može se očekivati svestrani razvoj ličnosti deteta. Zajednički interes roditelja i škole uključuje ih da partnerski nastupaju i daju svoj doprinos u kreiranju zdrave ličnosti deteta. Veoma je bitna i saradnja roditelja sa ostalim roditeljima, jer se mogu razmeniti iskustva i samim tim nešto i naučiti jedni od druge. Postoji mnogo prepreka u odnosu porodice i škole, ali dobrom voljom roditelja i nastavnika, kao i samih učenika mogu se prevazići pozitivnom komunikacijom i međusobnom saradnjom svih. Da bismo imali uspeh kod deteta treba postojati dobri odnosi u samoj porodici, kao i odnosi u školi, jer će deca postati opuštenija i bolje će saradivati i sa roditeljima i sa nastavnikom. Realno je i očekivati i bolje rezultate u takvoj atmosferi. Partnerski odnosi dovode do pozitivne komunikacije između svih aktera u vaspitno – obrazovnom procesu i dolazi do većeg zadovoljstva kod nastavnika i roditelja a deca postanu sretna i uspešna.

LITERATURA

- Bangoji, S. (2017). Master rad, Edukativni fakultet, Priština
- Dekanić, M. (2017). Završni rad, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet
- Hercigonja, Z. (2020). Roditelji i nastavnici – odgojni partneri, Varaždinski učitelj- digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje
- Maksić, S. & Mirkov, S. (2018). Saradnja škole i porodice u podsticanju talenata i kreativnosti mladih
- Maleš, D. (2003). Afirmacija roditeljstva. u: Nacionalna obiteljska politika, Državni zavod za zaštitu obitelji, Zagreb, 275. -302.

- Matejević, M., & Jovanović, M. (2017). Uključenost roditelja u školske aktivnosti. Godišnjak za pedagogiju, 2(1), 9-20. Univerzitet u Nišu
- Kačapor, S., & Vilotijević, N. (2005). Školska i porodična pedagogija, Učiteljski fakultet, Beograd
- Poljak, M. (2014). Saradnja porodice i škole, Odjeljenje za razvojno istraživačke poslove i socijalne inovacije
- Prodanović, Lj. (2013). Proverite kako vaspitavate u školi, Eduka, Beograd
- Radosavljević, B. (2016). Korak napred u saradnji sa roditeljima. Vodič za odeljenske starešine, Pedagoško društvo Srbije, Beograd
- Radović, J. (2019). Fakultet tehničkih nauka, Čačak
- Radenović, A., & Smiljanić, M. (2013). Priručnik za razredne starešine, Eduka, Beograd
- Saradnja porodice i škole, (2020). <https://porodicnicentar.com/rame-uz-rame-sa-skolom/>
- UNICEF, (2014). Učešće roditelja, porodice i zajednice u inkluzivnom obrazovanju, stručni priručnik, Dečiji fond Ujedinjenih nacija
- Zbornik Instituta za pedagoška istraživanja, Institut za pedagoška istraživanja, Beograd